

8. Siva čaplja (*Ardea cinerea*) je vrlo rasprostranjena u svijetu i naseljava sve kontinente osim Australije. To je krupna ptica, kada stoji visoka čitav metar, sa rasponom krila od najviše 2 metra. Prilika sive čaplja je skoro nezaobilazan detalj na svakom vodenom staništu, a u posljednje vrijeme je česta i u gradovima. Siva čaplja je svaštojed, kao i sve čaplje. Na Skadarskom jezeru se gnijezdi u kolonijama, a zanimljiva je njena kolonija na ostrvu Omerova Gorica, koju je napravila na drveću lovora. Zbog njegove dužine, čaplje lete sa vratom savijenim u obliku slova „S“, po čemu se odmah mogu razlikovati od sličnih ptica, npr. ždralova ili roda, koji lete sa ispruženim vratom.

9. Bijela roda (*Ciconia ciconia*) je krupna ptica, koja dostiže visinu od 1,25m i raspon krila od preko 2m. Naseljava Evropu, sjevernu Afriku i zapadne djelove Azije. Roda je izrazita selica, i zimu provodi daleko na jugu Afrike. Najviše voli otvorena i poljoprivredna područja, gdje se uglavnom hrani sitnim vodozemcima, gmizavcima, sisarima, pa i malim pticama. Gradi veliko gnijezdo od granja na kome gnijezdi i po nekoliko godina, često i na krovovima i dimnjacima zgrada ili na električnim stubovima. Rode praktično nemaju glas, već za komunikaciju koriste klepetanje kljunovima. Zbog svoje vidljivosti i bliskosti sa ljudskim naseljima, rode su u mitologiji raznih naroda prepoznate kao simbol roditeljstva i brige o porodici.

10. Mišar (*Buteo buteo*) je naša najčešća ptica grabljivica. Srednje je veličine, sa rasponom krila do 136 cm, i vrlo varijabilnog perja. Kao što mu ime kaže, preferira sitne miševe i glodare, ali kad je gladan, zadovoljiće se i manjim pticama, glistama, žabama ili strvinom. Lovi iz zasjede. Obično gnijezdi na drveću, i ne trpi prisustvo drugih ptica na svojoj teritoriji. Mišar se na spektakularan način udvara ženki: dva mužjaka se takmiče tako što se sa velike visine se strmoglavljuju na zemlju, i ko posljednji raširi krila pobjeđuje.

11. Nebogled, vodeni bik ili bukavac (*Botaurus stellaris*) je ptica iz porodice čaplji koja živi u močvarama širom kontinenta. Vodeni bik ima kraći vrat od drugih čaplji i uvijek se sakriva u trsci. Kad naiđe opasnost, ova ptica se ne spašava letom, već se ukipi u mjestu i podigne glavu uvis, zbog čega je dobio ime nebogled. Tada ga je vrlo teško primijetiti, jer se njegove šare potpuno uklapaju u okolnu trsku. Ova prirodna pojava se naziva mimikrija. Njegovo prisustvo odaje neobičan glas, koji se čuje sa velike udaljenosti, obično u zoru.

12. Lisasta guska (*Anser albifrons*) Guske spadaju u najkrupnije predstavnike vodenih ptica, zajedno sa labudovima koji spadaju u istu porodicu. Divlja guska dostiže raspon krila od 180 cm i težinu od 3.3 kg. Naseljava ogromna prostranstva Evrope i Azije. U Evropi gnijezdi širom kontinenta, gdje god ima povoljne uslove za gniježđenje, blizinu vode i nepristupačnu teritoriju za grabljivice. Gnijezdo pravi na tlu od raznog biljnog materijala; obično snese 4-6 jaja. Staništa divlje guske u Evropi su postala vrlo fragmentisana nakon isušivanja močvara i izgradnje kanala u 19. i 20. vijeku. Kao i druge guske, hrani se uglavnom biljnom hranom, zbog čega ima veliki i snažan kljun kojim otkida lišće, travu, stabljike itd..

13. Velika bijela čaplja (*Ardea alba*) je krupna ptica iz porodice čaplji, koja naseljava sve kontinente osim Australije. Nekada se smatralo da su čaplje po porijeklu bliske rodama, a sada se zna da su u pitanju evolutivno odvojene grupe. Nešto je manja od sive čaplje (*A. cinerea*) i dostiže visinu od 1m i raspon krila od 170cm. Naseljava rijeke, jezera i druga vlažna staništa, a gnijezdi se u kolonijama na drveću. Hrani se sitnim životinjama: ribama, vodozemcima, gmizavcima i sisarima, koje probada ostrim kljunom nalik na koplje. Velika bijela čaplja je prilagodljiva i uspješna vrsta.

**PRIRODNJAČKI MUZEJ CRNE GORE
NA OTVARANJU SEZONE 2024/25
CRNOGORSKOG BALETSKOG ANSAMBLA**

baletska predstava
ODUSTAJANJE

**25. oktobar 2024. u 20h
Muzički centar Crne Gore**

Ekspoziti ptica iz Zbirke Prirodnjačkog muzeja Crne Gore

1. Flamingo (*Phoenicopterus roseus*) je lako prepoznatljiva i popularna ptica, poznata po svom ružičastom perju. Živi na plitkim jezerima, močvarama i pjeskovitim ostrvima Afrike, Azije, Amerike i Evrope. U svijetu postoji 6 vrsta flaminga. Kod nas živi veliki flamingo koji dostiže visinu od 145 cm i raspon krila od 170 cm. Boja perja je rezultat njihove ishrane: flamingo se hrani sitnim račićima koji su bogati crvenim pigmentima karotenoidima. Flamingo ima jedinstven način hranjenja: on filtrira vodu. Flamingo je monogamna ptica, što znači da jedan par ostaje zajedno svake godine. Kod nas se najčešće mogu vidjeti na ulcinjskoj solani.

2. Crni orao (*Clanga clanga*) Ime je dobio po ujednačenoj tamno braon boji perja kod odraslih ptica; kod mladih jedinki javlja se karakteristična tačkasta šara. Dostiže raspon krila od 1,8 m. Kao i kod drugih grabljivica, ženka je znatno veća i teža od mužjaka. Gnijezdi se u šumovitim i vlažnim predjelima sjeveroistočne Evrope, dok zimi migrira na obale Sredozemlja. Crni orao spada u najugroženije grabljivice – procjenjuje se da je ostalo svega oko 4000 parova ove ptice na svijetu. Uzroci su nestajanje prirodnog staništa, trovanje i krivolov, ali i hibridizacija sa brojnijim orlim kliktašem (*C. pomarina*). Crni orao se nalazi na Crvenoj listi svjetski ugroženih ptica sa rizikom od izumiranja.

3. Kudravi pelikan (*Pelecanus crispus*). Na Skadarskom jezeru pelikan se zove još i panac. Kolonija pelikana na Skadarskom jezeru je jedna od najstarijih poznatih u Evropi, pa je i njihovo gnjezdilište nazvano po njima: Pančeva oka. Kudravi pelikan je najveća slatkovodna ptica na cijelom svijetu, koja dostiže raspon krila od preko 3m! Pelikan je veliki ribolovac, i njegova građa je u potpunosti prilagođena lovu na ribu. Prije svega, tu je ogroman kljun sa prostranom gularnom kesom, koja može da poprimi zapreminu od 15 litara! Pelikani imaju sve prste spojene plovnom kožicom – vrlo korisno za plivanje, ali i jako nezgodno za hodanje.

4. Crvena čaplja, čaplja danguba (*Ardea purpurea*) Ova živopisna čaplja sa smeđim, plavim i crvenim tonovima je oprezna i stidljiva, pa je rijetko vidimo u prirodi. Nešto je manja od sive čaplje, sa kojom često dijeli isto stanište kao simpatrična vrsta. Četiri podvrste crvene čaplje naseljavaju široka prostranstva Evrope, Indije i Indonezije. Kod nas živi nominalna evropska podvrsta, koja je migratorna, i zimu provodi u podsaharskoj Africi. Crvena čaplja snese od 2-8 svijetlo plavih jaja, a o mladima se par brine zajedno.

5. Velika ušara (*Bubo bubo*) je najveća sova Starog svijeta, koja dostiže raspon krila od 2 m. U šumi, koja je njeno prirodno stanište, velika ušara se nalazi na vrhu piramide ishrane. U stanju je da ulovi razne životinje: mladog srndaća, risa, zeca, a u njenoj duplji su nalažene i kosti drugih ptica grabljivica, zmija i guštera. Sova leti nečujno, vidi izvanredno, a naoružana je kandžama od 4 centimetra. Pošto su oba oka kod sova usmjerena naprijed, one imaju karakteristično, skoro antropomorfno „lice“. Posljedica ovakve građe je stereoskopski, odnosno trodimenzionalni vid, kao i sposobnost da okreću glavu za skoro 360°. Sovine oči su tako velike da zauzimaju skoro dvije trećine zapremine lobanje. Velika ušara je terminalni predator, što znači da nema prirodnih neprijatelja. Ipak, njena brojnost opada zbog smanjivanja prirodnog staništa.

6. Crvenokljuni labud ili labud grbac (*Cygnus olor*) Labudovi su najveće i najteže ptice iz porodice gusaka, koje dostižu raspon krila od 240 cm i težinu od preko 10 kg. Svojom elegantnom pojavom, crvenokljuni labud je ukras mnogih parkova širom Evrope. Njegovo prirodno rasprostranjenje obuhvata Evropu i centralnu Aziju, ali je ljudskom aktivnošću introdukovan i u druge djelove svijeta. Danas je praktično nemoguće razdvojiti „divlje“ populacije od „domaćih“. Crvenokljuni labud je odličan plivač i letač, ali je na tlu pomalo nespretn; za uzletanje mu treba zalet od bar desetak metara. U vodi je okretan, mada ne voli brzake, a dugačak vrat, osim što je odličan alat za hranjenje u vodi, služi i kao jedro kada duva jak vjetar.

7. Crna roda (*Ciconia nigra*) Znatno rjeđa i manje poznata vrsta od bijele rode. Dostiže raspon krila od 144-155 i težinu od 3 kg. Mužjaci su u prosjeku krupniji od ženki, osim toga, polovi su slični. Gornja strana tijela, glava, vrat i rep su crni, perje na leđima ima ljubičasti i zeleni odsjaj koji nastaje zbog iridiscencije. Ima crvene noge i kljun, koji može biti malo povijen prema gore. Crna roda gnijezdi širom Palearktike, uglavnom između 40°-60° sjeverne geografske širine, a zimuje u Africi. Populacije iz Indije zimuju u Kini, Tajvanu i Južnoj Koreji. Preferira očuvane svijetle šume, a hrani se na potocima, jezerima, močvarama, obalama rijeka i ponekad na livadama, uglavnom izbjegavajući velike vodene površine.

